Siyasetin sınırları içerisinde: HDP

https://www.ozgurpolitika.com/haberi-siyasetin-sinirlari-icerisinde-hdp-177132

30 Mayıs 2023 Salı - 20:00

Ayhan Işık

- **HDP'nin kendi seçmeniyle bağının ve kurduğu ilişkinin ciddi anlamda zayıflaması olduğunu düşünüyorum. Sonuçta HDP çoğulcu bir parti, şemsiye gibi bir organizasyon ve barış sürecinin bir ürünü. Barış sürecine göre örgütlenmiş bir siyasi partinin tam tersi bir siyasal atmosfer ortaya çıktığında örgütlenip buna göre A, B, C planlarını yapması gerekiyordu.**
- **HDP kendini oluşturan ayakların birine (Türkiyelileşme) ağırlık verdi. Elbette kimse art niyet aramıyor, muhtemelen HDP bunu iyi niyetle yaptı fakat siyaset iyi niyetle yürütülen bir şey değil. Şimdi burada 3. yolu vurgulamak lazım. Fakat HDP'nin çoğulcu olarak planladığı siyasetinin pratikte hakkaniyetli bir biçimde yürütülmediğine dair eleştiriler hep olageldi.**
- **Bu süreçte HDP de TİP de kendi aralarındaki tartışmalar konusunda çok açık davranmadılar. Vekil sayısı üzerinden pazarlıklar mı yürütüldü, farklı anlaşmazlıklar mı vardı bilemiyoruz. Çünkü her iki taraf da yeterince şeffaf davranmadı. Fakat o tartışmalarda seçime tek parti altında gidilmesi ısrarından kimse vazgeçmemeliydi.**

MİHEME PORGEBOL

Kuzey Kurdistan ve Türkiye'nin uzun zamandır beklediği 14 Mayıs seçimlerini yaptı, bitirdi. Yurttaşın hem milletvekilini hem de cumhurbaşkanını seçtiği bu seçim Türkiye'nin yeni dönem cumhurbaşkanı adaylarından hiçbiri yüzde 50+1 sistemi içerisinde başarılı olamadı ve seçim ikinci tura kaldı. Seçmen, 28 Mayıs'ta cumhurbaşkanını seçmek için tekrar sandığa gidecek ama milletvekili seçimleri sonuçlandı. Kurdistan ve Türkiye'de ezilenler için demokratik yaşamın anahtarı haline gelen HDP / Yeşil Sol Parti bu seçimde yüzde 8.82'lik bir oy oranında kaldı. Yeşil Sol Parti öncülüğünde bir araya gelen Emek ve Özgürlük İttifakı'nın ise aldığı oy oranı yüzde 10.55 oldu. Bu oranlar beklenenin çok altındaydı. Öte yandan 100'ü aşkın milletvekili hedefi olan Yeşil Sol Parti toplamda 61 milletvekilliği kazanarak hedefinin yaklaşık olarak yarısını gerçekleştirebildi. Bu durum HDP/Yeşil Sol Parti için başarısızlık olarak yorumlanırken parti yönetimi de bunu kabul etti ve bir özeleştiri sürecine gireceğini duyurdu. Biz de Université libre de Bruxelles'de (Brüksel Özgür Üniversitesi) akademisyen Dr. Ayhan Işık'la 14 Mayıs seçimleri bağlamında Yeşil Sol Parti'nin

başarısızlığının sebeplerini ve Türkiye siyaseti içerisinde neleri eksik, neleri yanlış yaptığını konuştuk.

Tüm gerekçelerden ve geleceğe dair olasılıklardan bağımsız; Yeşil Sol Parti'nin 14 Mayıs'ta aldığı yüzde 8.82'lik oy oranı bize ne söylüyor?

Seçime dair tartışmalar halen devam ediyor. Oy çalma ve hileler dahil, birçok tartışma var. Daha açık ifadeyle tüm tartışmaların oy çaldırmamak gibi etik olmayan bir durumun normalleşmesi bağlamında yürütülmesi nedeniyle siyasal etikten yoksun ve ciddiyetsiz bir seçim oldu. Fakat genel itibarıyla Yeşil Sol Parti'de yani HDP'de bir oy düşüşü var ve bunun başarısızlık olduğu çok net. Çünkü yüzde 3'lük bir düşüş var. Seçim öncesi yaptığımız tartışmalarda HDP'nin kimi faktörlerden dolayı ciddi anlamda eleştirilerle karşılaşacağını düşünüyordum. Her şeye rağmen seçmenin sandığa gidip, eleştiri sürecini seçimden sonraya bırakacağını düşünüyordum ama görünen o ki bir kısım HDP seçmeni bu eleştirilerini son seçimde başlattı. Seçmenin bir kısmının oy kullanmadığı, kullananların bir kısmının da başka partilere oy verdiği, ilk defa oy kullanan gençlerin ciddi bir oranının da HDP'ye oy vermediği görülüyor. HDP de yaptığı ilk açıklamada oy oranlarına dair bir özeleştiri yaptı zaten.

Bu arada, HDP'ye dair bir değerlendirme yaparken etik açıdan bir noktaya vurgu yapmadan geçmemek gerektiğini düşünüyorum. HDP gibi dünyada benzeri az görülen bir siyasi kırımla (politicide) ve devlet şiddetiyle karşılaşan, üyelerinin birçoğunun tutuklu bulunduğu bir siyasal hareketi eleştirirken hakikat, etik ve vicdan arasında hassas bir dengenin gözetilmesi gerektiğinin farkındayım. Dolayısıyla bunun bilinciyle değerlendirmelerimi yapacağım.

Eleştirilerin daha seçim sürecinde başlamasının sebepleri neler?

Birkaç temel sebebi var. Bunlardan birinin HDP'nin kendi seçmeniyle bağının ve kurduğu ilişkinin ciddi anlamda zayıflaması olduğunu düşünüyorum. Sonuçta HDP çoğulcu bir parti, şemsiye gibi bir organizasyon ve barış sürecinin bir ürünü. HDK ve DTK'nin (bir ayağı Kurdistan bir ayağı Türkiye) ortak partisi. Fakat geldiğimiz aşamada ne HDK ne de DTK'nin HDP üzerinde ciddi bir etkisinin olduğu söylenemez. Yani barış sürecinde o dönemin gerekleri doğrultusunda ortaya çıkmış bir parti olan HDP, kent yıkımları ve büyük katliamlardan sonra kendi siyasetini dönüştürmede çok yetersiz kaldı. Barış sürecindeki misyonuyla kaldı. Fakat çok daha çetin çatışma koşullarına girildi. Dolayısıyla söylemleri içinde bulunduğumuz döneme göre yetersiz kaldı. Barış sürecine göre örgütlenmiş bir siyasi partinin tam tersi bir siyasal atmosfer ortaya çıktığında örgütlenip buna göre A, B, C planlarını yapması gerekiyordu.

Biraz somutlaştırabilir misiniz? Ne yapması gerekiyordu ve ne yapamadı?

HDP kaynağını Kurdistan'dan alsa da, Türkiye'deki farklı birçok kimliğin çatı organizasyonu olarak kuruldu. Devletin dışladığı, devlet yönetiminde temsilini

bulmayan kesimleri bir araya getiren bir şemsiye örgütü oldu. Fakat 2015 ile birlikte çatışmalar başlayınca tüm bu farklı kimlikler yakın tarihin hafızalarda yer etmiş devlet şiddetinin etkisi sonucu bir nevi geri çekildi. Devlet eliti ve onu destekleyen toplumsal yapının sebep olduğu meselelerin konuşulabilir olduğu bir atmosfer kalmadı, daha doğrusu bırakılmadı.

2013-2015 barış süreci arası, modern Türkiye tarihinde nadir karşılaşılan bir dönemdi. Türk devletinin tarihi boyunca Kürtlerle sürekli çatışma halinde olduğunu biliyoruz. Dolayısıyla 2013-2015 süreci çok özel bir tarihti. Bu tarih aslında Kürtler için bir fırsattı ve bu fırsat görece iyi değerlendirildi. HDP de böylesi siyasal atmosferin ürünüydü. Kurulduğunda devlet-PKK arasında diyalog vardı ancak 2015 sonrasında Türk devleti bu süreci sonlandırmaya dönük bir karar aldı, diyalog bitirildi, çatışmalar yeniden başladı. HDP'nin de bu savaş ortamına uyarlanması gerekiyordu ama gerçekleşmedi.

Nasıl uyarlayabilirdi kendini?

Sonuçta HDP aynı zamanda bir kadro hareketidir de. Sürekli olarak hem Kurdistan'da hem de Türkiye'nin metropollerinde kendi içerisinden siyasetçi de yetiştiren bir hareket. Kadrolarını her olasılığa hazır olabilecekleri bir eğitim sürecinden geçirebilirdi. Diyalog sürecine benzer bir sürecin aslında modern Türkiye devletinin hiçbir döneminde olmadığını bilmesi, bu tür ara dönemlerin ortaya çıksalar bile mutlaka şiddet merkezli devlet siyasetinin yeniden uygulanabileceğini hesaba katması gerekiyordu. Yine diyalog sürecinde HDP bir 'Türkiyelileşme' tartışması başlattı. Bu tartışma ilk zamanlar DTK'nın Kurdistan'daki güçlü rolü nedeniyle çok öne çıkmadı. DTK (sadece DBP'yi değil Kurdistani birçok parti ve sivil toplum kurumunu temsil ediyordu) 2015 sonrasında devlet eliyle deyim yerindeyse çökertildi. Bütün misyonuyla alt üst edildi. Dolayısıyla HDK ve DTK'nin çatı partisi olan HDP üzerine inşa olduğu Kurdistani ayağını kaybetti. Sadece Türkiye ayağı kalan bir organizasyona dönüştü. Dolayısıyla Türkiyelileşme HDP'nin ana ve tek siyasetiymiş gibi kaldı. Bunun Kürt toplumunun hassasiyetleriyle yeniden dengelenmesi gerekiyordu ama bu yapılmadı. Demokratik Bölgeler Partisi kuruldu ama hala pek kimsenin bilmediği bir parti.

DBP ve HDP ilişkisi üzerine benim de katıldığım bir görüş var. Aslında HDP'nin son seçimde aldığı yüzde 8.82'lik oyun çok çok ezici bir bölümü DBP'nin hitap etmeye çalıştığı yurtseverlerden geliyor. Yurtseverlerin senelerdir HDP siyasetine dönük tarz, yöntem, söylem gibi Kürt siyasetinin temel ilkelerine dayanan eleştirileri var...

Doğrudur. Fakat HDP'yi oluşturan HDK ve DTK ayaklarından birinin görünmez kılınması, ortadan kaldırılması DBP hakkındaki bilgimizi de sınırladı, DBP ve HDP arasındaki denge hakkaniyetli değildi. Dolayısıyla DBP sembolik olarak köşede tutulması gereken bir partiymiş gibi algılandı. Yine HDP, 2015 sonrasında Kürt ve Kurdistan hassasiyetini çok geri plana attı. Tabanı ağırlıklı olarak Türkiye ve Kurdistan'daki yurtsever Kürtlerden oluşuyor. Haliyle Kurdistan'a dair hassasiyetler geri

plana atıldığında kitlesi, belki sessizce oldu ama buna tepki gösterdi. Son olarak da HDP, aldığı kararları uygulamadı. Gençliğe, kadına, kendi iç siyasetinin demokratik işleyişine dair kriterleri yerine getirmekte eksik kaldı. Bunların en çok bilineni iki dönem kuralı. Bu kriter tıpkı eşbaşkanlık gibi çok önemli. Çünkü ileride kasta, hiyerarşik bir yapıya dönüşebilecek bir siyasi tabaka oluşmasını engellemeyi amaçlayan bir prensip. Toplumun genelinin siyasetin yürütme organlarında yer almasını sağlayabilecek bir rolü var. Tüm yurttaşları kendi sorunlarıyla hemhal kılabilecek ve o sorunların çözümünde rol almasını sağlayacak bir mekanizma oluşturuyor bu kriter. Oysa HDP bu kuralını en başından itibaren ihlal ediyor. 90'lardan, Kürt legal siyasetinin kuruluşundan itibaren siyaset yapan siyasetçilerin hala vekil olması üzerinden bu kural ihlal edildi. Doğal olarak bu durum kendi tabanında bir tepkiye sebep oldu.

Bu söylediklerinizden 14 Mayıs seçimlerinden sonra gelen tepkilerin aslında birikmiş birçok eleştirinin ortaya çıkması anlamına mı geliyor?

Elbette. 2015'ten bu yana biriken tepkiler bunlar. 90'lardan 2015'e kadar Kürt legal siyaseti hep yükselen bir trend izledi. 2015 yılı Kürt siyasetinin en çok büyüdüğü yıl oldu ama 2015 sonrası tersi bir şekilde grafik aşağıya doğru inmeye başladı. Bu sadece oy oranlarıyla değil, siyasal kültürle de ilgili. Devletin şiddet ve güvenlik merkezli siyaseti, HDP'yi Türkiye, hatta sadece Kuzey Kurdistan merkezli bir siyasetle sınırlayarak bir nevi tüketmek istedi. Fakat Kurdistan'ın diğer parçalarına bakıldığında meselenin uluslararasılaştığı görülecekti. HDP'ye Türkiye ve Kuzey Kurdistan'da siyaset alanının bırakılmaması belki de bu uluslararasılaşma ile tersine çevrilebilirdi. İktidarın daraltma-küçültme siyasetine karşı daha küresel bir yol denenebilirdi. Bu kısmen denendi de fakat çok daha etkin yürütülebilirdi.

Eleştiriler bağlamında tekrar HDK ve DTK ile olan ilişkiye kısaca değinmek gerek sanki. HDP'nin kendini HDK ve DTK'nin ötesinde konumlandırdığı gibi bir fotoğraf da var. Bu durum da HDP'nin yetersizliğe düşmesine neden olmaz mı? HDP 3. yolun temsiliyetinde neleri eksik yaptı?

Bu tartışıldı çünkü HDP kendini oluşturan ayakların birine (Türkiyelileşme) ağırlık verdi. Elbette kimse art niyet aramıyor, muhtemelen HDP bunu iyi niyetle yaptı fakat siyaset iyi niyetle yürütülen bir şey değil. Strateji ve taktiklerle yürür. HDP'nin TBMM'de daha etkin olabilecek bir mekanizmayı kurma misyonu vardı ama bunu çok gerçekleştiremedi. Şimdi burada 3. yolu vurgulamak lazım. Türkiye'de Laik-Kemalist bir kesim ile İslamcı-Muhafazakar bir kesim var. Her ikisinin de içinde milliyetçiler, ultra milliyetçi gruplar var. Biri Türk-İslam perspektifinden bakarken diğeri İslam-Türk perspektifinden bakıyor. Madalyonun iki yüzü gibi. HDP de tam bu noktada devletin dışladığı tüm kimlikleri bir araya getirecek alternatif bir sistem yaratmak istedi. Bunun için ciddi bir yol kat edip ciddi bir algı dönüşümüne katkı sağladı. Fakat HDP'nin çoğulcu olarak planladığı siyasetinin pratikte hakkaniyetli bir biçimde yürütülmediğine dair eleştiriler hep olageldi.

Kabaca söylemek gerekirse parti içi gruplaşmaları mı kast ediyorsunuz?

Belki öyle de denilebilir, evet. Kendi içinde gruplaşmalar oluşmaya başladı ve bu durum 3. Yol felsefesinin ciddi bir tahribata uğramasına sebep oldu.

Ortada tüzük, program ve kabul edilmiş bir paradigma varken nasıl böyle bir şey mümkün olabiliyor?

Pratik siyaset apayrı bir şey. AKP de CHP de, diğer siyasi partiler de tümüyle kendi tüzüklerine göre hareket etmiyordur muhtemelen. Tüzük hukuksal açıdan mecburi bir metin fakat partiler pratik siyaset ve bunun yarattığı çıkarlar nedeniyle bunun ötesine geçebiliyorlar.

Bir denetleme mekanizması olması gerekmiyor mu?

Olması gerekiyor elbette. Denetim mekanizması olmayan kurumlar-partiler maalesef kendi felsefeleriyle çeliştikleri zaman onları dengeleyebilecek bir uyarı alamıyorlar. O uyarı alınmayınca tüzük ve program dışındaki eylemler, muhtemelen anti demokratik uygulamalar görünmez kılınabiliyor. Ekonomik anlamda söylemiyorum fakat bu durum ortaya bir çıkar mekanizması çıkarıyor. İtibar, network, unvan gibi prestij itibariyle çekici bir "rant" alanı oluşuyor. Eğer denetim mekanizmasını oluşturamazsanız ki denetim mekanizmalarının en önemlisi bence iki dönem kuralıydı, bu bir süre sonra klikleşmeleri ortaya çıkacak, partinin felsefesi, programı ve perspektifini tahrip etmeye başlar. Yaratılmak istenen toplumsal ve siyasal kültürü tahrip eden bir role bürünür. Kimse bilinçli bir şekilde oylarının düşmesine sebep olabilecek bir uygulamayı kabul etmez. Fakat üzerine inşa olduğu felsefi noktalar ve onları yürütme araçları sorunlarla karşılaşır. HDP'nin uygulamada eksiklikler yaşadığı en önemli noktalardan biri de kendi kitlesini karar alma süreçlerine dahil etmede karşılaştığı zorluklardı. İlk başlarda bu yapılmaya çalışıldı. Seçimlerden önce eğilim yoklaması diyebileceğimiz kimi mekanizmalar oluşturuldu. Fakat bir süre sonra bu yeterince uygulanmadı (özellikle belediye başkanlığı ve milletvekilli adaylığı açısından).

Zaten milletvekilliği adaylık sürecinde yerellerden yükselen itirazlar da bu yöndeydi.

Sonuçta Türkiye'den uzağım ve yaptığım analizler tamamen haberleri takip etmek üzerinden. Kitlenin içerisinde değilim ve bu yüzden çok net bir şey söyleyemem bu itirazlar üzerine. Fakat görüştüğüm insanlardan ve aldığım haberlerden yola çıkarak söyleyebilirim ki belirlenen adaylar yerelle demokratik bir işleyiş ve koordine ile belirlenmektense daha çok merkezden belirlenmiş algısı yarattı. Sosyal medyada çokça tartışıldı, bazı adayların gösterildikleri yerin halkının yeterince bilmediği adaylar olduğu söylendi.

Diğer bir durum da her dönem bir başka şehirden seçilen milletvekilleri var. Demokratik bir işleyiş gereği ilk olarak o şehrin kendi insanları içinden temsilcileri belirlenmeli. Dışarıdan görünen tablo şöyle: belirli adaylar bir dönem Serhat bölgesinden vekil oluyor, sonraki dönem Botan'dan oluyor vb. Bu da HDP'nin demokratik mekanizmalarını, iki dönem kuralını, yerelin yönetime katılması vb. konuları çok da işletmediğini göstermesi açısından hem ironik hem manidar hem de maalesef olumsuz bir durum.

15 Mayıs sabahı Yeşil Sol Parti ve HDP eşsözcü ve eşbaşkanları kamera karşısına çıkıp bir özeleştiri süreci başlatacaklarını söylediler. 17 Mayıs'ta yayımlanan MYK açıklaması da aynı şeye işaret ediyordu. Bu özeleştiri sürecinden ne beklemek lazım?

Özeleştirinin verilmesi çok önemli ve erdemli bir tavırdır. Bilindiği gibi Türkiye'de (Kuzey Kurdistan da dahil) bir istifa kültürü yok maalesef. Çünkü kendi hatasıyla yüzleşmeyen bir devlet ve toplum hakikati var Türkiye'de. Bu yapısal bir durum. Günümüzle alakalı bir durum değil. İstisnalar dışında bu Türkiye'de bir siyasal gelenek maalesef. Örneğin birkaç ay önce resmi rakamlara göre en az 50 bin insanın öldüğü korkunç bir deprem gerçekleşti. Devletin korkunç boyutlardaki kurumsal kapasite eksikliği ortaya çıktı, devlet kurumlarının hataları aylarca konuşuldu. Böylesi bir durumda en aşağıdan en yukarıya kadar kurumların başında kimler varsa istifa etmeliydi. En yetkili kişilerin en başta istifa etmesi gerekiyordu. Ama kimse kendini sorumlu hissetmedi. Kanımca Kürt siyaseti direkt olmasa da dolaylı olarak bu gelenekten etkilendi. Kürt siyasetindeki özeleştiri mekanizması çok önemli fakat bir şey yanlış yapıldığında (kendi oylarının dörtte birini kaybetmesi gibi) yetkili organlar istifayı düşünebilirdi. Dünyada demokratik kültürün oturduğu birçok ülkede bu böyle.

Sorunlar istifayla çözülür mü peki?

Konuştuğumuz üzere sorunların birçok yönü var. Önemli olan istifa, özeleştiri veya sorumluluk almanın neler getirip neleri dönüştürdüğüdür. Yani istifa edildiğinde bir mekanizma işliyor demektir, çünkü o zaman bir sorun tanımlanmış olacak: "Ben şu, şu, şu sebeplerden dolayı istifa ediyorum" denilecek ya da istifa etmese bile "şu, şu, sıkıntılar yaşandı" denmiş olacak. "HDP yüzde üç oy kaybetti, bu bir eksikliktir, sıkıntılar yaşandı, bunun sorumluluğunu biz alıyoruz" demek bir soruşturma, tartışma veya bir eleştiri süreci içerisinde hesap vermek anlamına geliyor. Tamam, istifa etmenize gerek olmayabilir ama o hesap verme sürecinin hakkaniyetle işlemesi gerekiyor. Kaybedilen yüzde 3 oya tekrar dönersek; evet sorumluluğun kabul edildiği söyleniyor. Belki gereklerinin yapılması için seçimin ikinci turunun geçmesi bekleniyor.

Seçim sathına girildiği andan itibaren genel kanı HDP'nin kendi cumhurbaşkanı adayını çıkaracağı yönündeydi. Böyle bir tercih savaş gündeminde Kürtlerin elini siyasi olarak güçlendirip pazarlık olanaklarını arttırabilirdi. Bu niye tercih edilmedi?

Açıkça söylemek gerekirse HDP'nin kendi adayını çıkarması ben de dahil birçok kişinin beklentisiydi. Türkiye siyasetini ciddi anlamda dönüştürme gücüne sahip alternatif bir 3. Yol öneren bir siyasetin adayını çıkarmaması tartışmalara neden oldu. Siyaset dediğiniz şey en kaba tanımıyla tamamen pazarlık meselesidir. Neden siyaset yaparsınız? Temsilcisi olduğunuz bir grubun haklarını, taleplerini siyasi alanda dile getirmek ve bu taleplerin gerçekleşmesini sağlamak için yaparsınız. Partinizin belirlediği amaçları doğrultusunda bazı haklar elde etmek veya mevcut haklarınızı korumak ve geliştirmek için siyaset yaparsınız. Dolayısıyla siyaset bir pazarlıktır. Belli bir grubun veya grupların siyasal ve toplumsal menfaatlerinin pazarlıklar, müzakereler sonucu elde edilmeye çalışılmasıdır. HDP'nin bu açından geldiği siyasal kültür itibariyle en büyük menfaati-amacı nedir? Kürt meselesinin çözümüdür. Bunu talep etmek de pazarlıktır.

Aslında Kürt meselesi diye formüle etmemize de gerek yok. Herkesin HDP'den beklentisi savaşın sonlandırılması.

Evet, savaşın sonlandırılması HDP'nin siyasal alanda potansiyelini göstermesi açısından çok önemli bu nedenle savaşın sonlandırılması, barış talebi bu amaçlar arasındadır. Bu amaçları gerçekleştirebilmek için parlamentoda sizin belli sayıda milletvekiliniz var ve mevcut devletli partilerden farklı olarak görece alternatif bir siyasal tutumu var. HDP, savaşın sonlanmasına, cinsiyet eşitliğine, Kürt meselesinin çözümüne, ülkedeki demokratik işleyişin oturmasına dair meclisteki diğer partilerden oldukça farklı ve özgürlükçü bir programa ve perspektife sahip. Dolayısıyla koşullar siyaseten size imkan-fırsat doğurduğunda kilit rolde olursunuz ve en büyük kazanımlarınızı böyle zamanlarda elde edebilirsiniz. Cumhurbaşkanlığı seçimi de HDP için böyle bir fırsattı. HDP kilit rolünü fırsata, pazarlığa dönüştürebilirdi. Fakat burada pasif bir siyaset izlendi, "biz pazarlık yapmayız" denildi. Oysa HDP tabanı temsilcilerini meclise gönderdiğinde diyorlar ki "gidin ve benim haklarımın pazarlığını yapın." Ayrıca siyaset çok pragmatik bir alandır. İdeoloji ilkeler üzerinden belli bir çerçeve belirler ama siyaset çok daha gündelik, kısa vadeli, pratik, esnek ve sonuç odaklıdır. Mecliste, yani yasama alanında taleplerinin tartışılıp yasalaşması için yapılan pazarlıklardır. Daha açık bir ifadeyle taleplerinin hukuki bir metne kavuşmasıdır. Bu da pazarlık yapılarak ve bunun mücadelesi verilerek elde edilen bir durum. Öte yandan HDP'nin kendi cumhurbaşkanı adayını çıkarması illa seçileceği anlamına gelmiyor. On milyonlarca insanın sizin yapacağınız propagandayı, ilkelerinizi, taleplerinizi duyması anlamına geliyor. Bu da bahsettiğimiz pazarlık, görünür olmak, taleplerin sürekli sürekli gündemleştirilmesi için çok önemli bir araçtır.

Buna verilen bir yanıt var aslında. AKP-MHP faşizminin gönderilmesinin esas öncelik olduğunu söyleyen güçlü bir ses var HDP içerisinde.

90'lı yılları hepimiz biliyoruz. Korkunç bir dönemdi. Kürtler 90'ları yaşadı. 20'lerde, 30'larda, 70'lerde hep bu devlet şiddetini yaşadı. Kurdistan hep olağanüstü yasalarla ve uygulamalarla yönetildi. Dolayısıyla bu yeni bir şey değil ki. Erdoğan'a, AKP'ye has bir

durum da değil bu. Erdoğan karşıtlığını siyasetinin merkezine almak ve bunun üzerinden bir perspektif oluşturup sadece bu hat üzerinden siyaset yapmanın HDP'nin manevra alanını daralttığı kanısındayım. Bu, siyaset yaparken ben kendime sadece bir A planı belirledim demektir. Bu durum siyasetin gündelik ilişkilerdeki etkisine ve pragmatik doğasına terstir. Tüm koşullara rağmen HDP'nin AKP hükümeti ile dolayısıyla devletle diyaloğunun kesilmemesi gerektiğini düşünüyorum.

Peki son olarak seçim süreci boyunca TİP'le yapılan ittifaka da biraz değinecek olursak neler söyleyebilirsiniz? Buradan yola çıkarak belki HDP'nin Türkiye sol-sosyalist yapılarıyla ilişkilerini de değerlendirebilirsiniz.

Bu süreçte HDP de TİP de kendi aralarındaki tartışmalar konusunda çok açık davranmadılar. Vekil sayısı üzerinden pazarlıklar mı yürütüldü, farklı anlaşmazlıklar mı vardı bilemiyoruz. Çünkü her iki taraf da yeterince şeffaf davranmadı. Yine HDP'nin ittifak yaptığı Türkiye Sosyalist Hareketi'nin diğer partileriyle görüşmeler de açık değildi. Görüşmeler ve pazarlıklar kamuoyuna yansımadı. Fakat o tartışmalarda seçime tek parti altında gidilmesi ısrarından kimse vazgeçmemeliydi. Böylece hem HDP'nin vekil sayısı artardı hem de TİP'in. Birbirlerini ikna etme konusunda ciddi bir sıkıntı olduğunu düşünüyorum.

HDP içerisinde de bu tartışmanın iki tarafı olduğu kamuoyuna yansıdı zaten. Bir kısım HDP'li ittifakta ısrar ederken bir taraf seçime tek listeyle girilmeyecekse ittifakın bitirilmesinden yanaydı.

HDP içerisinde ittifaktan taraf olalım veya olmayalım... Bu gerçekten sadece TİP'le ilgili değil... Türkiye Sosyalist Hareketiyle kurulan ilişki anlamında da önemli... Çünkü Kürt hareketi 1980'lerden itibaren Türkiyeli sosyalistlerle hep bir ittifak arayışı ya da hep bir ittifak süreci içerisine girdi. Kendi geleneğinin kökenlerini tanımlarken Kurdistan'daki ulusal uyanış ve sosyalist gelenek bir tarafta, Türkiye sosyalist hareketinin geleneği diğer tarafta duruyordu. Bir yandan Sait Kırmızıtoprak'ı sahiplenirken diğer yandan da 1970'lerin Türkiye sosyalist hareketlerinin bir kısmını sahipleniyor. Kürt legal siyaseti de, HDP dahil, hep bunun dengesi üzerinden şekillendi. O yüzden zaten Kürt Hareketi hep sosyalist bir hareket olageldi. Dolayısıyla TİP'in vurgulayarak söylediği "60lardan itibaren ilk defa sosyalistler meclise girecek" ifadesi ciddi bir hayal kırıklığı oldu. Kürt siyasetini sosyalist olarak tanımlamamak egemen ulus perspektifinden bakmanın yansımasıydı. Ki Kemalizmle mesafesini muğlak bırakmış bir partinin kendini sosyalist olarak tanımlaması da çokça tartışmalara yol açtı.

İttifak elbette yapılmalı ama bu ittifaklar Kürtlere dair hassasiyeti kaybetmeden yürütülmeli. Eğer bu hassasiyet kaybedilecekse HDP'nin bir ayağının çöktüğünün göstergesi olur. O yüzden orada karşılıklı olarak belki prensipler, ilkeler, belki farklı tartışmalar üzerinden taraflar ikna edilebilirdi. Örneğin DEVA, Gelecek ve Saadet partileri ideolojik olarak oldukça farklı oldukları CHP çatısı altında seçime girebiliyorsa TİP de Yeşil Sol Parti çatısı altında seçime girebilirdi. Yani bu örnek aslında söz konusu

partilerin TİP'ten daha stratejik düşündüğünün göstergesi bir nevi. HDP de TİP de kendilerini sosyalist olarak tanımladıkları halde ortaklaşamadılar.

TİP'in kendi gücünü görme isteğini nasıl yorumlarsınız?

TİP kendini ispatlama sürecine girebilir elbette. Bu çok normal ama bunu ittifak çatısı altında yaptığınızda kimi kayıplara sebebiyet verebileceğinizin farkında olunması gerekirdi. İttifak demek, o ittifaka dahil olan her grubun-partinin kendinden bir parça taviz vererek orta noktada buluşması anlamındadır. TİP bunu yapmadığı için çok eleştirildi. Gelinen aşamada vekiller çıkardı ve iyi ki çıkardı ama ittifakın kimi vekiller kaybettiği de basına yansıdı, buna dair de bir öz eleştirisinin olması gerekiyordu, bu daha yapılmadı. EHP ve EMEP de Yeşil Sol çatısı altında seçime girdiler. TİP'i bu partilerden ayıran, onlardan üstün kılan bir yönü yok.

Dolayısıyla bu konu HDP tabanında da ciddi tartışmalara yol açtı. Kürt ve Türk sosyalistlerinin ittifakını sorgulattı. İttifakın olması gerekiyordu, ama kazan-kazan yapılması gerekiyordu. Maalesef ayrı liste ısrarı yüzünden kaybet-kaybet'e dönüştü. İki taraf da kaybetti. Şimdi ise bunun onarılması gerekiyor. Ortaya çıkan veriler üzerinden analizlerin yapılması gerekiyor. Her iki partinin yetkililerinin bunu yapması gerekiyor ki ileride en azından bir tartışma ortamı olduğunda daha sağlıklı bir ittifak ilişkisi işleyebilsin, ki bu da zor görünüyor.